

A Morella, i als morellans

Fa poques setmanes, el quart diumenge d'agost, els lectors valencians d'alguns diaris van poder contemplar la imatge del senyor alcalde de Morella, el meu respectat i sovint admirat Ximo Puig, cobert de confeti

Joan Francesc Mira

en companyia del ministre Sebastian (no sé si ministre d'Indústria o de què: tant se val, perquè val poc), i tots dos amb màscara protegint el nas i la boca a fi de no morir asfixiats o ennuegats per la pluja excessiva de paper piconat. Era el dia de l'Anunci, la festa que en prepara o presenta una altra de més grossa encara, més solemne i més noble, el Sexenni. Potser l'agost que ve en parlarem. Parlem, de moment, de Morella, perquè no hi ha, al nostre país, un lloc com aquesta ciutat. Més d'una vegada he tingut ocasió de portar-hi forasters a conèixer-la, i l'experiència és sempre la mateixa. Passem la Vallivana, pugem els revolts del port, baixem una miqueta, allà davant hi ha un tall per on passarà la carretera i jo dic: "Alerta, ara!" Llavors apareix Morella, va ascendint en l'horitzó des de la roca més alta del castell, va prenent davant dels ulls aquella forma única, i jo ature el cotxe a la vora i pregunte: "Què?" Si l'acompanyant té la sensibilitat que cal, diu alguna cosa inconnexa o bé obre molt la boca i no sap què dir. La bellesa potent produeix aquesta mena d'efectes, i Morella és això, una obra humana de bellesa potent. No sé com s'ho fan els morellans, del segle XIII ençà, però aquest és el resultat. Escriu V. A. Estellés: "Obren escuts pedrapiquers rurals/ amb obstinats martells inapel·lables,/ detallen flors de molt antics llinatges..." A Morella, tots els llinatges són antics i tots podrien obrar-se un escut a la porta, però aquesta ciutat ha preferit mantenir en uns altres tons la seua inapel·lable obstinació. No és aquest, no ho va ser des d'un principi, un lloc de marquesos ni de ducs, no hi havia senyor, la senyora era la ciutat mateixa. Perquè un dels secrets de la bellesa de Morella és haver estat sempre una ciutat, no un poble gran com n'hi ha tants, sinó una ciutat petita, amb aristòcrates, burgesos, canonges, gremis professionals, convents, obradors i fàbriques, notaris, treballadors i botiguers, tot el que una ciutat com cal ha de tenir. Fa dos segles ho tenia, fa un segle també, i ara

conserva la bellesa urbana, el passat habitable en el present, aquesta forma única de grandesa concentrada. Mireu-la bé, quan hi aneu: aquesta deu ser una de les més denses petites ciutats d'Europa. Per tant, no hi busqueu només façanes de pa-

laus, finestres gòtiques, els portals esplèndids de la basílica, els claustres, les portes de la muralla; això ja és molt, però cal buscar-hi una altra cosa, respirar-la: l'aire urbà, l'espessor de la història, una harmonia preservada, aquestes coses impalpables, que fan una altra dimensió de la bellesa.

Coses així escrivia jo fa deu anys, en la presentació d'un catàleg de fotografies. En una de les quals un grup de caminants anaven cap a la ciutat que, en un dia d'octubre plujós, apareixia entre núvols grisos i violeta, una altra forma de bellesa. Els caminants tornaven de la Vallivana, de demanar a la Mare de Déu aigua i salut i la salvació eterna de la seua ànima i de l'ànima de la ciutat, com és el seu deure antic. Tornaven cap a Morella amb impermeables i paraigües, segurament contents perquè aquell dia sí que havia plogut, i ací l'aigua fa sempre tanta falta, tal com en generacions i en segles anteriors van tornar coberts amb capes i caputxes de llana, o amb mantes o amb sacs d'alguna fibra vegetal, o amb pells. El món sembla cada vegada més laic i pecador, amb més parcs d'atraccions, més bars i discoteques, més polítics venals i mediocres, més escriptors dolents, més televisió, i més de tots els mals que l'excessiva civilització provoca, però tot això és fals, o són falses aparences. Els colors segurament han canviat, ara hi ha asfalt mullat com un espill on durant molts segles hi havia camí de terra i de fang, ara tot sembla diferent, però tot és igual: el cor d'aquells morellans que caminaven, la creu, l'aspra terra estovada per l'aigua d'octubre, la muntanya i els núvols. I l'alta ciutat, invisible, més amunt de l'horitzó dels caminants. Tot això significa, clar i ras, que el món no està perdut. De cap manera. Gràcies a aquells morellans, als que l'agost que ve tornaran a pujar des de la Vallivana i tornaran a complir el vot antic, com fan cada sis anys. El món no està perdut, a pesar del ministre i de l'excés de confeti.

“Perquè un dels secrets de la bellesa de Morella és haver estat sempre una ciutat, no un poble gran com n'hi ha tants, sinó una ciutat petita, amb aristòcrates, burgesos, canonges, gremis professionals, convents, obradors i fàbriques, notaris, treballadors i botiguers, tot el que una ciutat com cal ha de tenir”